

TYÖELÄMÄ- JA TASA- ARVOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2005 vp

Hallituksen esitys laiksi Koulutusrahastosta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 26 päivänä huhtikuuta 2005 lähettänyt työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi Koulutusrahastosta annetun lain muuttamisesta (HE 46/2005 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Kirsi Päivänsalo, sosiaali- ja terveysministeriö
- asiantuntija Heikki Suomalainen, Elinkeinoelämän keskusliitto ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet opetusministeriö, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry sekä Suomen Yrittäjät ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Koulutusrahastosta annettua lakia. Ammattitutkintostipendin myöntämisen edellytyksiä muutetaan siten, että 30 vuoden alaikäraja poistetaan ja ammattitutkintostipendi voidaan myöntää henkilölle, joka ei ole täyttänyt 64 vuotta. Ammattitutkintostipendin suuruus ehdotetaan korotetta-

vaksi 330 euroon. Lisäksi ammattitutkintostipendin hakuaikaa ehdotetaan pidennettäväksi siten, että ammattitutkintostipendiä olisi haettava vuoden kuluessa tutkinnon suorittamisesta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2005.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksen mukaan ammattitutkintostipendin myöntämisen edellytyksenä ollut 30 vuoden alaikäraja poistetaan ja yläikäraja nostetaan 64 vuoteen. Ammattitutkintostipendin suuruus korotetaan 330 euroon ja stipendin hakuaikaa pidennetään. Valiokunta pitää ehdotuksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina. Valiokunta puoltaa

lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Vuonna 2004 myönnettiin noin 16 400 ammattitutkintostipendiä. Suuri osa ammattitutkintostipendiin oikeutetuista jätti kuitenkin hake-matta stipendiä. Valiokunta kiinnittääkin vahvasti huomiota järjestelmästä tiedottamiseen. Jotta stipendi toimisi tarkoituksensa mukaisena

houkuttimena hakeutua näyttötutkintokoulutukseen ja suorittaa tutkinto, siitä tulisi valiokunnan käsityksen mukaan mahdollisimman tehokkaasti tiedottaa. Tiedotusta tulisi tehostaa erityisesti työpaikoilla ja niissä oppilaitoksissa, joissa stipendiin oikeuttavaa koulutusta annetaan. Jos oppilaitokset tiedottaisivat hyvin ammattitutkintostipendimahdollisuudesta jo koulutuksen aikana, stipendi voisi osaltaan ehkäistä koulutuksen keskeyttämistä ja kannustaa jatkamaan tutkinnon suorittamiseen saakka.

Ammattitutkintostipendin myöntämisen edellytyksenä on, että henkilö on ollut työ- tai virkasuhteessa suomalaiseen työnantajaan viisi vuotta ennen tutkinnon suorittamista. Yrittäjänä oloa ei lasketa mukaan stipendin edellytyksenä olevaan työhistoriaan. Näin ollen yrittäjä ei voi saada stipendiä, jos hänellä ei ole takanaan vähintään viiden vuoden työ- tai virkasuhdetta. Vuosittain näyttötutkintona ammattitutkinnon suorittaa joitakin tuhansia yrittäjiä. Ammattitutkinnon suorittaminen on tärkeää yrittäjän oman osaamisen ja samalla yritystoiminnan kehittämiseksi. Valiokunta pitää tärkeänä myös yrittäjien kannustamista ammattitutkintojen hankkimiseen ja katsoo, että ammattitutkintostipendijärjestelmää kehitettäessä tulee selvittää mahdollisuudet laajentaa järjestelmää siten, että myös yrittäjänäoloaika voitaisiin lukea vaadittavaan työhistoriaan. Toisessa Koulutusrahaston hallinnoimassa tukimuodossa eli aikuiskoulutustuesta työhistoriaa laskettaessa otetaan huomioon myös yrittäjänätoimimisaika, ja yrittäjä voi saada valtion varoista rahoitettavaa perusosaa. Valiokunta ehdottaa asiasta lausumaa (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Ammattitutkintostipendi on tarkoitettu tukemaan näyttötutkintojen suorittamista ja kannustamaan siihen, eikä sitä voi saada, jos suorittaa tutkinnon opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa. Näyttötutkinto suoritetaan yleensä työn ohessa käytävän aikuiskoulutuksen päätteeksi. Se voidaan suorittaa myös ilman lisäkoulutusta, jolloin kyseessä on työelämässä jo saavutetun osaamisen osoittaminen. Näyttötutkinto

on yhteiskunnan kannalta suhteellisen edullinen tapa suorittaa tutkinto verrattuna opetussuunnitelmaperusteiseen koulutukseen, jossa ei edellytetä työelämässä jo hankittuja valmiuksia ja joka on tästä syystä yleensä pitkäkestoisempaa.

Ammattitutkintostipendijärjestelmän perustaminen liittyi aikoinaan näyttötutkintojärjestelmän käyttöönottoon, ja sillä pyrittiin tukemaan ja kannustamaan järjestelmää käyttäviä aikuisopiskelijoita. Ammattitutkintostipendijärjestelmän rajaamista koskemaan vain näyttötutkintoja voidaan periaatteessa edelleen perustella sillä, että näin pyritään ohjaamaan aikuisopiskelijoita käyttämään heidän elämäntilanteeseensa sopivia ja myös yhteiskunnan kannalta edullisempia koulutustestejä.

Tarvittavaa koulutusta ei kuitenkaan aina ole saatavana näyttötutkintona suoritettavana koulutuksena, jolloin aikuisopiskelija voi joutua hakeutumaan opetussuunnitelmaperusteiseen koulutukseen. Tällöin koulutuksen muoto voi olla sellainen, että sitä ei voi ainakaan kokonaan suorittaa työn ohessa vaan sitä varten joutuu olemaan esimerkiksi opinto- tai vuorotteluvapaalla. Tällöin opiskelijalle voi syntyä opiskelusta ansionmenetystä, jota korvaamaan on tarkoitettu Koulutusrahaston hallinnoima aikuisopiskelutuki. Valiokunta katsoo kuitenkin, että ammattitutkintostipendijärjestelmää kehitettäessä on syytä selvittää, olisiko järjestelmää mahdollista laajentaa koskemaan myös sellaisia aikuisopiskelijoita, jotka suorittavat ammatillisen perustutkinnon opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet laajentaa ammat-

titutkintostipendijärjestelmää siten, että päätoimisena yrittäjänä toimiminen lasketaan mukaan vaadittavaan työhistoriaan.

Helsingissä 31 päivänä toukokuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jukka Gustafsson /sd
vpj. Anne Holmlund /kok (osittain)
jäs. Sari Essayah /kd
Anneli Kiljunen /sd
Esa Lahtela /sd
Pehr Löf /r
Riikka Moilanen-Savolainen /kesk
Markus Mustajärvi /vas (osittain)
Terhi Peltokorpi /kesk

Leena Rauhala /kd
Paula Risikko /kok
Jukka Roos /sd
Tero Rönkä /sd
Kimmo Tiilikainen /kesk
Jaana Ylä-Mononen /kesk
vjäs. Matti Kauppila /vas
Oras Tynkkynen /vihr.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Ritva Bäckström.